

Volop verbindingen tussen water en ruimte

Samenvatting onderzoek waterveiligheid
Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

De Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (A5H) is een prachtig en veelzijdig gebied. Maar het is tegelijkertijd een stukje Nederland dat kwetsbaar is voor overstromingen. Hoe blijven we hier zorgen voor droge voeten? En hoe doen we dat met respect voor de omgeving, zodat de Alblasserwaard- Vijfheerenlanden ook in de toekomst een regio is waar je veilig en fijn kunt wonen en werken?

Naar deze vragen hebben het ministerie van Infrastructuur en Milieu, de provincie Zuid-Holland, Rijkswaterstaat, het Waterschap Rivierenland en de elf gemeenten in het gebied in de periode 2015-2016 onderzoek gedaan. De conclusie luidt dat er veel kansen zijn gevonden om dijkversterkingen slim te combineren met bijvoorbeeld natuurontwikkeling, bedrijfsuitbreiding, recreatiemogelijkheden of verbetering van de infrastructuur. Meekoppelkansen worden dit genoemd.

Werken aan de dijken nooit klaar

De Alblasserwaard-Vijfheerenlanden is kwetsbaar, het gebied loopt bij een overstroming als een badkuip snel en diep onder water. Het water in de rivieren blijft stijgen, de bodem in de polder blijft dalen. Om overstromingen te voorkomen moeten we daarom blijvend werken aan de dijken. Op dit moment (september 2016) worden de dijken aan de noordkant van het gebied versterkt en nieuwe versterkingen staan op stapel. Maar dat is voor de toekomst niet genoeg. Uiterlijk 2050 moeten de dijken namelijk aan nieuwe, strengere normen voldoen. Dat wordt niet makkelijk, want het gebied is volop bebouwd; op en naast de dijk wonen en werken veel mensen.

Dijkversterkingen beter inpassen

De ruimte voor traditionele dijkversterkingen is beperkt. We moeten zoeken naar oplossingen die rekening houden met het karakter en de identiteit van het gebied. En naar oplossingen die kansen bieden voor het lokale bedrijfsleven aan de dijk en voor bedrijven die innovatieve oplossingen voor dijkversterking hebben.

Om deze oplossingen goed uit te werken en financiering te regelen, is vaak meer tijd nodig dan binnen het project mogelijk is. Met als risico dat een dijkversterking het karakter van het gebied nadelig aantast.

Dat willen we anders doen. Door de tijd te nemen voor goed onderzoek, ontstaat zicht op kansen om de dijkversterkingen beter in te passen en tegelijkertijd de economie en aantrekkelijkheid van het gebied te verbeteren. Ook kunnen de kansen soms al in gang worden gezet waar de dijkversterking vervolgens op kan aansluiten.

Een MIRT-onderzoek

Het onderzoek is een zogenaamd MIRT-onderzoek. MIRT staat voor Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport. Dit is een investeringsprogramma, gericht op ruimtelijke projecten waarbij meerdere thema's spelen, zoals bereikbaarheid, waterveiligheid, economie en waarbij Rijk en regio samenwerken.

De opdracht van het MIRT-onderzoek luidde: onderzoek de mogelijkheden om waterveiligheid te verbinden met ruimtelijke en economische ontwikkelingen. Met daarbij aandacht voor het behoud van de cultuurhistorische identiteit, de ruimtelijke kwaliteit en de economische kracht van het gebied.

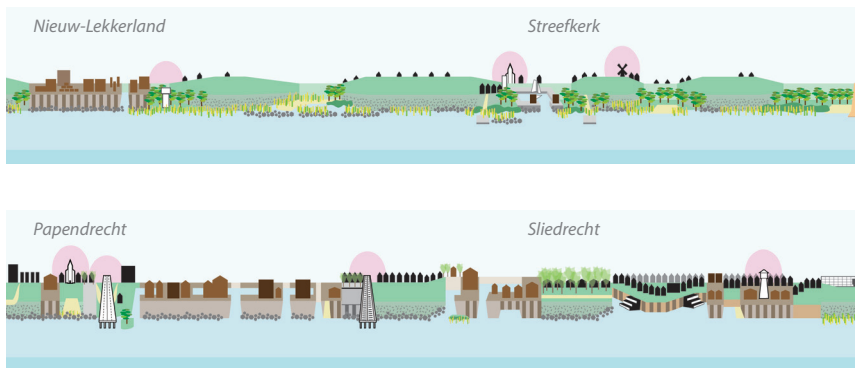
Er is in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden al eerder onderzoek gedaan naar de waterveiligheid in het gebied, in het kader van het Deltaprogramma. Dit onderzoek is een vervolg hierop. De knelpunten en kansen voor water, ruimte en economie zijn nu heel uitgebreid in kaart gebracht. Dit heeft veel bruikbare resultaten opgeleverd.

Veiligheid dijken

We hebben bijvoorbeeld een indicatie van de veiligheid van de dijken. In de periode 2017-2022 worden de dijken beoordeeld op basis van de nieuwe, strengere normen. Uit de voorlopige inschattingen blijkt bijvoorbeeld dat de dijken aan zowel de zuid- als noordkant van het gebied naar verwachting (op bepaalde delen) versterkt moeten worden om in 2050 te voldoen aan de nieuwe veiligheidsnormen.

Slimme combinaties voor deelgebieden

Voor de gebieden Sluis-Ameide, Kinderdijk-Alblasserdam en Sliedrecht-Biesbosch zijn slimme combinaties met andere ontwikkelingen in beeld gebracht, samen met experts en betrokkenen. In Sluis bijvoorbeeld kan het oude gemaal bij de Zouweboezem ontwikkeld worden tot een bezoekers-/informatiecentrum. Een mooie kans bij Kinderdijk is de ontwikkeling van een nieuwe entreezone voor Werelderfgoed Kinderdijk en een nieuwe toegang en verblijfplek op de locatie van Mercon Kloos. En voor Sliedrecht zijn methodes onderzocht om de dijk te versterken met zo min mogelijk impact op de bestaande bebouwing.

Karakteristiek van de Lek- en Merwede oevers, uit de Aanzet tot een dijk- en oevervisie

Inspiratiedocumenten voor Sluis, Kinderdijk en Sliedrecht

Van deze onderzoeken naar slimme combinaties in de drie deelgebieden zijn aparte inspiratiedocumenten gemaakt. Gemeenten en ook andere partijen kunnen deze documenten gebruiken om synergiekansen verder uit te werken en te verzilveren.

Een visie op dijken en oevers

Er is ook onderzoek gedaan naar drie belangrijke thema's. Het eerste thema is dijken en oevers. Alle mooie en karakteristieke plekken zijn in beeld gebracht, plus voorbeelden hoe je kunt omgaan met bebouwing, bedrijventerreinen, bereikbaarheid en wegprofielen, recreatieve potenties en landschappelijke kwaliteiten. Met deze 'Aanzet tot een dijk- en oevervisie' kunnen ontwikkelingen en oplossingen op elkaar worden afgestemd en daarmee kan de kwaliteit van wonen en werken verbeteren.

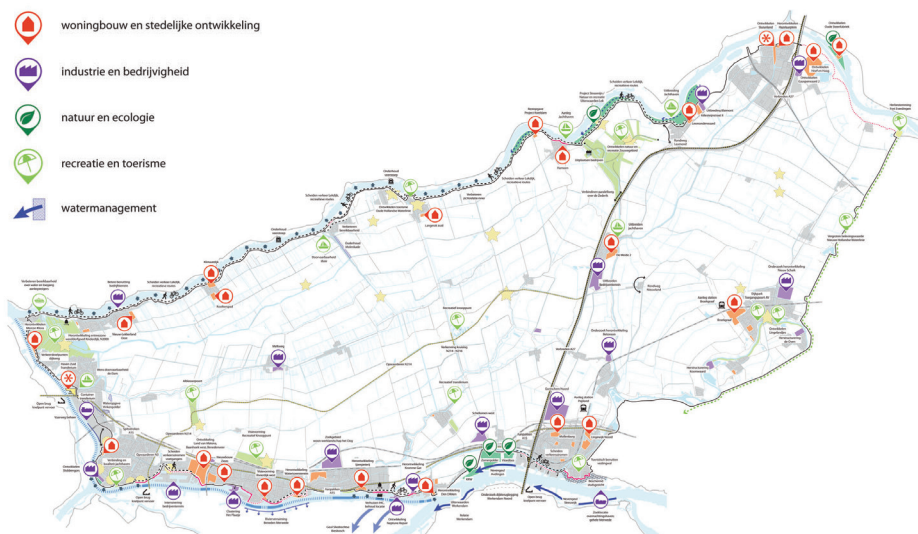
Natuur, toerisme en recreatie

Het tweede thema is natuur, toerisme & recreatie. Het gebied heeft de ambitie om door te ontwikkelen tot een van de meest groene en toegankelijke gebieden van de provincie. Dit kan bereikt worden door de bestaande iconen als Kinderdijk, de Vestingdriehoek (Gorinchem, Woudrichem, Slot Loevestein – Fort Vuren) en Glasstad Leerdam te versterken. Ook de Nieuwe Hollandse Waterlinie verdient profilering.

Bereikbaarheid is cruciaal

Het derde thema is bereikbaarheid. Een goede lokale bereikbaarheid is cruciaal voor de bedrijven en leefbaarheid van het gebied. Uit een inventarisatie zijn knelpunten naar voren gekomen, zoals de matige bereikbaarheid van watergebonden bedrijventerreinen via de weg, de leefbaarheid op de dijken en de filevorming op de A15. Er is een aantal kansen gevonden, zoals alternatieve aanvoerroutes.

Vanuit de regio is grote interesse om de A15 te verbreden om het aantal files te verminderen en daarmee de bereikbaarheid te vergroten. Vooralsnog is dit echter niet als een meekoppelkans voor dijkversterking geïdentificeerd. Het traject ter hoogte van Hardinxveld-Giessendam ligt op de binnenberm van de dijk, maar als versterking nodig is, dan kan dat aan de rivierzijde. Bovendien is het traject niet het enige knelpunt van de A15. Dus al wordt dit traject aangepakt, dan is de filevorming niet opgelost. Andersom geldt wel: als er wat aan de weg zou gebeuren, dan is het slim om alvast te anticiperen op een eventuele dijkversterkingsopgave.

Gebiedsbrede kansenkaart

Kansen voor het hele gebied

De kansen voor de deelgebieden en de thema's zijn vervolgens vertaald naar aanbevelingen voor het hele gebied. Dit zijn bijvoorbeeld:

- Behoud de karakteristieke dijk- en oeverpatronen. Er is gekeken welke plekken en kwaliteiten gekoesterd moeten worden en welke voor verbetering vatbaar zijn.
- Verbeter de bereikbaarheid van bedrijven. Denk hierbij aan andere aanvoerroutes, vervoer over water of het scheiden van fiets- en auto-/ vrachtverkeer.
- Houd bedrijventerreinen aan het water zoveel mogelijk gereserveerd voor maritieme bedrijven en activiteiten, want deze sector is heel belangrijk voor de Alblassterwaard- Vijfheerenlanden.
- Zorg voor een betere beleving van dijk, water en oever. Dat is goed voor de recreatie en het toerisme.

Deze aanbevelingen zijn uitgewerkt in de 'Aanzet tot een dijk- en oevervisie'.

Waterbewustzijn: impact maatregelen wordt gering ingeschat

In het onderzoek is ook aandacht besteed aan het waterbewustzijn van inwoners. In het voorjaar 2016 bijvoorbeeld is in samenwerking met Ons Water een actie bedacht. Raadselachtige bordjes in de gemeenten verwezen naar een website, met een kleine enquête om het waterbewustzijn te peilen. Hieruit kwam naar voren dat het overgrote deel van de inwoners in het gebied rekening houdt met maatregelen aan dijken in de toekomst, maar de mogelijke impact daarvan gering inschat.

Betrokkenheid bedrijven

De Alblasserwaard-Vijfheerenlanden heeft veel verschillende bedrijven. Dienstverleners, producenten, logistieke bedrijven en ook veel watergebonden bedrijvigheid. De ontwikkelingen leveren kansen op voor het bedrijfsleven in de regio en vice versa. Het gebied heeft bijvoorbeeld de wereldtop van innovatieve, maritieme bedrijven op haar grondgebied. Deze bedrijven kunnen helpen om slimme oplossingen te bedenken of uit te voeren en profiteren daar zelf ook van.

Daarom is contact gezocht met een aantal bedrijven om inzicht te krijgen in de mogelijke betrokkenheid van het bedrijfsleven. Op een aantal locaties is animo gevonden om mee te denken over kansen om dijkversterking te combineren, om kennis in te brengen en om samen te innoveren. Ook is gesproken over de mogelijkheid om kennis en innovaties toe te passen op een dijktraject in het gebied.

Hoe nu verder? Verzilveren!

De uitkomsten zijn in oktober 2016 aangeboden aan de minister en de opdrachtgever van het onderzoek: het Bestuurlijk Overleg MIRT. Het kan nog een hele tijd duren voordat de schop in de grond gaat, want pas in 2050 hoeven de dijken aan de nieuwe normen te voldoen. Het gebied kan natuurlijk aan de slag gaan met de kansen, los van dijkversterkingen. Maar combineren ligt meer voor de hand, dat is efficiënter en goedkoper. Verzilvering van de kansen laat hierdoor waarschijnlijk nog wel even op zich wachten.

Tegen de tijd dat de nieuwe dijkversterkingen uitgevoerd worden, zijn er waarschijnlijk weer nieuwe kansen in beeld. Daarom is het belangrijk dat alle partijen in het gebied met elkaar blijven optrekken om de ontwikkelingen en oplossingen actueel te houden en steeds te kijken hoe deze slim gecombineerd kunnen worden.

Dit is precies wat de Gebiedsraad MIRT A5H (zie colofon) en daarmee ook de betrokken gemeenten, Waterschap Rivierenland en de provincie Zuid-Holland met elkaar hebben afgesproken. De partijen willen met elkaar verder werken aan de waterveiligheid, identiteit en kracht van het gebied. Met als doel dat de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden ook in de toekomst een regio blijft waar mensen veilig én fijn kunnen wonen en werken.

Meer informatie: www.A5H.nl

Gebiedsraad MIRT A5H

Colofon

Deze publickssamenvatting van het MIRT-onderzoek Alblasserwaard-Vijfheerenlanden is een uitgave van de Gebiedsraad A5H, bestaande uit vertegenwoordigers van:

- Gemeenten Sliedrecht, Molenwaard, Hardinxveld-Giessendam, Alblasserdam, Papendrecht, Giessenlanden, Zederik, Vianen, Leerdam, Lingewaal en Gorinchem
- Waterschap Rivierenland
- Rijkswaterstaat
- Provincie Zuid-Holland
- Ministerie Infrastructuur & Milieu

Tekst: Marieke Bos

Foto pagina 2: Beeldbank Rijkswaterstaat

Foto pagina 11: Fotostudio Marks

Ontwerpend Onderzoek, vormgeving en foto's:
Defacto stedenbouw

Oktober 2016

